

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vseblina: Razprave pri naših društvih. — Z orožjem v roki in v rezervi — na Amonite! — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Slovenska Šolska Matica. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Inserat. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Pripravniški tečaj v Idriji.

Razprave pri naših društvih.

Vsako naše društvo ima tudi namen, poučevati svoje člane s primernimi razpravami in poučnimi predavanji. Kdor pa pazno pregleduje vzporedne društvenih zborov in poročila o njih, spozna takoj, da so posamezne razprave brez vsake logične medsebojne zveze ter večinoma le od slučaja odvisne. Slučajno je naletel kateri član na kakšno vprašanje, ki ga je zanimalo, poučil se je o njem in prišel z njim pred društvo. Često se je zgodilo na ta način, da so se vrstila v kakem društvu dalje časa le sorodna predavanja.

Dasiravno moramo biti hvaležni onim požrtvovalnim tovarišem in tovarišicam, ki sploh hočejo razpravljati v naših društvih, moramo vendar tudi priznati, da tako postopanje ni vzorno. Naša društva ne dosežajo na ta način povsem smotra, ki so si ga stavila. Govori in razpravlja se namreč mnogokrat o manj važnih, postranskih vprašanjih, medtem ko se važnejših, resnično aktualnih nihče ne dotakne.

Če hočemo dognati istinito lepe uspehe, če hočemo biti vsi vedno na časovni višini in če hočemo dati svoji organizaciji soliden temelj, moramo tudi to naše delovanje urediti po gotovem načelu.

Sestavila in izbrala bi se naj ona vprašanja, o katerih bi moral biti vsak učitelj dobro poučen, in ta vprašanja naj bi se razmotrivala toliko časa v raznih oblikah, da bi nam prešla takorekoč v kri in meso. Pri naših društvih naj bi se torej ne razpravljalo, o čemer bi se komu zljubilo, temveč društveno vodstvo naj določa teme in k istim se naj oglašajo govorniki.

Kdo pa se naj oglasi? Kdor je prijavil temo, tisti naj tudi razpravlja. — Tako poreče pač marsikdo, a neopravičeno in nepremišljeno. — Kaj pa, če je prijavil vprašanje kdo, ki si želi pojasnila in pouka, ki si ga on v svojih skromnih razmerah ne more dobiti? Ni li dolžnost nas, ki živimo bližje življenskih središč, da pomagamo tudi svojim oddaljenim tovarišem? Ni li glavna naloga naše organizacije, da navdušuje vse svoje člane za skupne smotre? In če hočemo koga navdušiti, ga moramo najprvo poučiti. — Nadalje tudi nismo vsi dobri govorniki. Bi li jeclajoči in bolehave člani ne smeli priporočati kakšnega vprašanja v razpravo?

Kdo pa naj potem razpravlja? Vsak zaveden učitelj (učiteljica), ki si more dobiti primernih pripomočkov. Vsaj eno večje vprašanje na leto bi pač lahko obdelal vsakdo izmed nas. Ako se pa k stavljenemu vprašanju

nihče prostovoljno ne oglasi, pa naj naprosi društveno vodstvo primerne govornika bodisi doma ali od drugod. Ne zahtevajmo preveč od nekaterih posameznikov in ne bodimo samo kritikastrji, temveč delujmo skupno vsak po svojih močeh za skupne smotre. Za nikogar ni častno, če hoče pri društvenih shodih samo uživati, sam pa nikdar ne pripomore drugim do užitka.

Marsikdo se sedaj tudi izgovarja, da bi tudi on rad razpravljal pri naših sestankih, a ne ve, o čem bi govoril. Takim bi se kratkim potom odvezel izgovor s sestavo aktualnih vprašanj.

Izvršila bi se pa ista menda tako:

1. Vsako društveno vodstvo naj bi sledilo s paznim očesom učiteljskemu gibanju in šolskemu razvoju doma in pri drugih narodih, oziroma v drugih državah. Kar bi moglo ta napredek doma pospešiti in okrepiti, naj se stavi med omenjena vprašanja. (V to svrhu naj bi bilo vsako društvo naročnik vsaj enemu večjemu tujemu šolsko-političnemu listu, pa tudi kakšni pedagoški reviji. Najvažnejše razprave teh listov naj bi se podavale primerno obdelane v naših društvih.)

2. Vsak član naj bi naznanil društvenemu vodstvu vprašanja, o katerih želi pojasnila, ali ki bi po njegovem mnenju ugodno vplivala na celokupnost.

3. Naša »Zaveza« naj bi stavila primerna vprašanja, ki se naj pretresujejo v posameznih društvih, da se more potem pri svojih velikih shodih sklicevati na rezultate teh razprav ter se omejiti le na najvažnejše stvari.

Na ta način bi se dobila lepa skupina vprašanj, iz katerih bi si vsako društvo lahko sestavilo krasen načrt za vse leto. Vsako naše zborovanje bi bilo zanimivo in živahno, a vrhutega bi stremilo vse učiteljstvo hote in nehote za svojimi voditelji. In v naši organizaciji bi ne delovali samo posamezniki kot doslej, ampak vsi društveniki, ker bi bili vsi dobro poučeni o končnih smotrih in vsi prepognjeni z istim duhom.

Takrat bi se o nas lahko govorilo kakor o Burih: Če nam ubijejo enega generala, jih ostane deset.

Tudi upravni odbor naše dične »Zaveze« je krenil letos na to pot, ko je on določil, oziroma nasvetoval vprašanja, o katerih naj se razpravlja pri letošnji glavni skupščini v Postojni.

»Svobodna šola in svobodno učiteljstvo« je gotovo tema, ki se ne more nikdar dovolj razmotrivati, potrebna je pa posebno sedaj, ko hočejo kranjski klerikalci s pasjim bičem pritirati učiteljstvo pred svoje noge.

Da je tudi drugo vprašanje potrebno in aktuelno, mi ni treba še posebe naglašati.

In »Zaveza« išče sedaj k tema razpravama primernih govornikov. Sramotno bi bilo za nas vse, ako bi se nas ne oglasilo toliko, da bi predsedništvu izbira delala preglavico.

—m—

Z orožjem v roki in v rezervi — na Amonite!

(Dalje.)

Na tak način delujejo klerikalci sploh, kadar pridejo ob ugled in spoštovanje. Podobni propovedi vzdržujejo strah in spoštovanje do duhovščine, ker ne mara nihče biti po smrti pogubljen. Ako naš narod trpi še takšno škodo od teh ljudi, godrnja sicer na skrivnem, a odločilno se ne upa nastopiti proti duhovščini. Rekli smo, da je zlasti mlada duhovščina med našim narodom kuga demoralizacije, ponekod se gode kar strahovite reči zlasti proti šesti božji zapovedi. Vedenje njihovo je pod ničlo. Njih geslo je: Ven iz zakristije med svet! Svet pa je poln življenja, poln prilik do uživanja posvetnih sladkosti. Ker so siti in pod kožo krvavi kot mi, zabredejo globoko v izpodtiko, pohujšanje in veliko škodo našega vernega naroda. — Kdor takšne pohujšljivce in lahkovičce pokara, ozmerja in jim dela ovire, naj bi s tem storil smrtni greh? Tak naj je protivnik cerkvi in Kristus samemu? To je naravnost nemogoče, naši zdravi pameti in verskim resnicam naravnost nasprotno! Liberalizem pobija pogubonosno delovanje take duhovščine za posvetne zadeve, za posvetno skrb posvetnega blaga, časti in slave, na političnem polju se bojuje zoper klerikalno nadvlado ter svetuje duhovščini, naj se vestno drži svoje službe in naj je ne zanemarja. Ločiti moramo torej duhovnike na dva dela, na tiste, ki vestno izpolnjujejo svoje stanovske dolžnosti ter žive moralčno, kakor sami uče, in na tiste, ki so sicer duhovniki kakor prvi, pa bijejo boj za posvetno blago, čast, slavo in nadvlado.

Primerjamo lahko učečo cerkev s človekom. Človek ima dušo in telo. Duša je, ki vladaj telo. Telo je v zvezi z dušo je lahko krepko, močno in zdravo, ali pa bolešno, pokvarjeno, z raznimi ranami in drugimi boleznimi obdano, pa je še vedno živo, dokler je duša v njem. Učeča cerkev je podobna telesu, nauk, ki ga uči, pa naši duši. Da se nauk ohrani nepokvarjen do konca sveta, mora zahvaliti Kristusa samega, ki je njen varuh in zaščitnik. Rak-rana na telesu sv. cerkve je klerikalizem, ki se je poglobil v materijalizem in ki se bojuje z vsemi silami za nadvlado in posvetnost. Zaradi te rane ni še uničeno celo telo, ni še nevarnosti, da bi umrlo, ker je še duh božji v njem. Kakor pa trpi celo telo radi skeleče rane, da hira in slabi, tako tudi provzroča klerikalizem na telesu sv. cerkve, da hira in ne more zgledati kot cvetoče zdravo telo. Telesne bolezni moramo zdraviti, da ne pride smrt. Takisto moramo zdraviti rano svete cerkve s tem, da se z vsemi silami upremo pogubonosnemu, pohujšljivemu, nikoli sitemu, po nadvladi hrepenečemu klerikalizmu! Zato ne bomo

imeli smrtnega greha, ampak veliko zaslug pri Bogu. Zakaj ako staremo in poderemo klerikalizem na tla, ozdravimo s tem rano na telesu naše sv. cerkve same.

Obče je znan med našim narodom rek: »Vera je prišla po farjih gor, po farjih gre dol.« To je tudi popolnoma resnično, zakaj predobro vemo, kako raste zaradi slabe duhovščine verski indiferentizem med našim narodom. Hodijo sicer v cerkev, a le iz navade; molijo tudi, pa le iz navade in brez prave pobožnosti. Kadar so sami v ožjem prijateljskem krogu pri dobri kapljici, takrat pridejo izbruhi na duhovnike in vero na dan, da bi človek ne verjel, da se mu kar lasje na glavi ježe. Ako jih kdo pouči, da moramo ločiti vero od pohujšljivih njenih oznanjevalcev, dobi odgovor: »Vi ste tudi klerikalec, ako zagovarjate te vrste ljudi!«

Le tako naprej! Te vrste ljudi je vedno več in jih tudi bo čedalje več. Teh ni pokvaril liberalizem z brezverskim časopisjem, kakor vedno upije klerikalizem, saj mnogi izmed njih nič ne bero teh listov. Pokvaril jih je marveč klerikalizem sam s svojim brezvestnim postopanjem, s svojim novodobnim bojem, s hujskanjem, obrekovanjem in s strahovitim pritiskom na svetem mestu!

Klerikalizem si je znal pomagati proti imenovanemu narodnemu reku, da je po duhovščini prišla vera in po tej sedaj propada s tem, da ga paralelizira z nasprotnim narodnim rekom, namreč: »Ne glej me, marveč pošlušaj me!« Kar pomeni, po domače rečeno, da se ne sme gledati na delovanje duhovnikov, ampak na nauk, ki ga oni učijo. Ta rek je popolnoma brezverski. Ako se od nas učiteljev zahteva lepo in zgledno življenje tembolj se mora to zahtevati od duhovnikov, od Kristusovih namestnikov. Mar ni Kristus sam lepo in zgledno živel, da mu nihče ni mogel očitati ničesar? Ako hočejo uživati čast naši duhovniki kot namestniki Kristusa samega, morajo vsaj po možnosti posnemati njega tudi v posvetnih zadevah, da dobe čast in spoštovanje pri ljudstvu, ne pa delati zdražbe, prepir, sovraštvo in pohujšanje.

Ni dolgo od tega, ko smo slišali v cerkvi od nekega dušnega pastirja sledečo propoved (povemo jo v glavnih potezah): »Dobil sem v roke knjižico nekega ameriškega slovenskega duhovnika, ki trdi, da je v Ameriki za Slovence veliko manj priložnosti postati brezverec kakor v stari domovini. Prepotoval je vse slovenske dežele in pri tem razvidel, da postaja ljudstvo silno neverno. Brezversko časopisje je med Slovenci v primeri z drugimi narodi silno razširjeno, v večji meri kakor krščansko časopisje. Ako bi ljudje ne podpirali brezverskih časopisov, prenehati bi morali izhajati in s tem bi prenehalo brezversko hujskanje.« To so misli ameriškega slovenskega duhovnika. Propovednik pravi dalje: »Vsi tisti, ki berejo in z naročitvijo podpirajo brezverske liberalne liste, žive v smrtnem grehu, vsa njih molitev in dobra dela niso vredna pred Bogom nič.«

Američan je povedal pravo in bridko resnico. Z brezverskim časopisjem je mislil liberalno časopisje. To res raste pri nas kot gobe po dežju, in tudi v gmotnem oziru dobro izhaja, ker ga narod podpira. Takoimenovano krščansko časopisje pa propada, ker je pisano v duhu klerikalizma, ki se bori z lažjo, obrekovanjem in nezdravimi gospodarskimi zadevami. Iz tega se učimo, da se liberalizem silno širi, klerikalizem pa propada, ker se ljudstvu odpirajo oči, da se tega boj za nadvlado in posvetne zadeve ne ujema z duhovskim poklicem.

Povedali smo že, da je vse liberalno časopisje združeno zoper ljutega in pogubonosnega sovražnika — zoper klerikalizem.

Liberalnega časopisja ne urejujejo verski veščaki, ampak lajiki. V teh smo večkrat čitali, da ni njih boj naperjen naravnost proti veri, ampak zoper malovredno klerikalno duhovščino, da visoko spoštuje prave, za svojo službo vnete duhovnike, ki se ne bore za posvetnosti in se nočejo vtikati v današnje politične homatije. Ker se pa vera, učeča cerkev in klerikalizem prav težko ločijo, mislijo, da pada večkrat udarec na vero in učečo cerkev. Ljudstvo to bere in slastno použiva, in kdor ne zna ločiti zrna od plevela — klerikalnega boja od vere, se v resnici lahko pohujša in postane v veri indiferenten. Vendar goji liberalno časopisje poleg tega čisto in iskreno ljubezen do naroda, se vnema za njegovo blaginjo, njegov obstanek, napredek in izobrazbo.

Poglejmo sedaj pa klerikalno časopisje! Tega ne urejujejo lajiki, ampak verski veščaki, duhovniki sami. Ti bi morali kot verski veščaki in namestniki Kristusovi urejevati svoje liste na verski podlagi in v verskem duhu. Gojiti resnico, ljubiti sovražnika, svojega nasprotnika, biti odkritosrčni, poravnati prepir z dostojno in prepričljivo polemiko, govoriti stvarno in mirno, gojiti odkrito in nepristransko ljubezen do naroda, spoštovati in gojiti narodni čut, imeti skrb za naroden napredek v gospodarstvu in šolstvu.

Ako primerjamo liberalno in klerikalno časopisje, vidimo velikanski razloček. To psuje dannadan liberalno časopisje kot brezversko, pa je samo ravno tako, če ne še hujše. Vidi takoj vsak pogrešek zoper vero pri svojem nasprotniku, sam pa ne vidi bruna v svojem očesu. Laž in zavijanje resnice je klerikalizmu vsakdanja hrana. Predaleč bi prišli, ako bi hoteli naštevati vse klerikalne laži; omeniti hočemo le to, kar se zadeva učiteljstva in to v najnovejši dobi. Pred kratkim je prinesel »Slovenec« notico z imenom »Huda obsodba«. Napisal jo je, da bi s tem pri ljudstvu učiteljstvo očrnil, mu vzel ugled in spoštovanje, češ, to naj sedaj zve, ko se bori za izboljšanje plač, da še tega ne zasluži, kar ima sedaj. Ko je prišel v »Slov. Narodu« popravek, ni »Slovenec« prinesel popravka, da bi vsemu učiteljstvu vrnil ukradeno dobro ime; molčal je. Ali se ne glasi osma božja zapoved: »Ne pričaj po krivem zoper svojega bližnjega?« Lagal je klerikalizem, javno lagal, da bi vsemu učiteljstvu odvzel ugled in spoštovanje. Takšno delo je vnebovpijoče, pregrešno. Ne čudimo se temu, saj je urednik tega lista pred leti v deželni zbornici kranjski pri dani častni besedi lagal. In ker se je izkazal v javnosti, da ne pozna častne besede, ga je izvolil klerikalizem za deželnega, državnega poslanca in urednika klerikalnega glasila.

Klerikalizem vodi že mnogo let očiten boj zoper učiteljstvo in šolo na nesramen, lažniv, obrekljiv in podel način. Govori zoper nas tako sovražno, prezirljivo in poniževalno, da mora zbujati stud in sovrašтво v naših srcih zoper takšno početje. Ali je taka pisava verska! Ali je takšno vojskovanje pošteno? Mar je njemu za vero, poštenje in odkritosrčno stvarno razpravo, samo da slepi javno mnenje in ubogo nevedno in pobožno ljudstvo v dosego svojega namena, pa je vse dobro. Kako globoko je padla morala klerikalizma s časopisjem vred, označiti hočemo samo z nekaterimi slučajmi. Pred več leti je sklenil voditelj te stranke, znani prijatelj učiteljstva dr. Šusteršič, da se je treba na vsak način polastiti neumorne in z uspehom delujoče kranjske kmetijske družbe. Ker ji ni mogel priti drugače do živega, je predbacival

družbi goljufijo, češ, da dela velike dobičke s Tomasovo žlindro, ki jo poceni kupuje in drago prodaja. On je izjavil, da prodaja ravno takšno blago, to je 18% žlindro, veliko cenejše, a v resnici je bila 16%, kar je dokazala kemična preiskava. Očitali so mu raditega laž in goljufijo ter da ni čistih rok. Nekega župana je raditega tožil in pravdo izgubil. Rekuriral je na višje sodišče v Ljubljano, Gradec in na Dunaj, a povsod brezuspešno. Končno je govoril tudi državni zbor o tem in tudi ta ga je obsodil. Kak drug človek s poštenimi čutili bi se skrtil in ne kazal več v javnosti, on pa je še obdržal mandat državnega poslanca, ker mu je klerikalizem kot človeku nečistih rok skazal zaupanje. Klerikalna društva na pritisk duhovščine, volilci in časopisje so mu izražali brzojavnim potom zaupanje. Klerikalizem je pel grehu in grešniku slavo in hosano. Dr. Šusteršič je s tem vseeno pri razsodnih ljudeh v javnosti mrtvo truplo, vreden preziranja radi svojega strankarskega početja, a klerikalizem mu je dal vajeti v roko da je njegov politični voditelj, ki vodi klerikalni politični voz čedalje bolj v prepad.

Ljudje, ki dobro poznajo krščansko vero in resnico, ne bi smeli tako pisati in ravnati; oni se borijo na eni strani zoper greh, po drugi strani pa greh odobrujejo. To ni prvi slučaj, ampak znano nam jih je več, omeniti hočemo le nekatere ob kratkem. Prejšnji urednik »Slovenčev«, doktor Lampe je bil obsojen radi častikraje na 6 mesecev zapora. Isto glasilo je obsojenca tako zagovarjalo, kakor bi bil popolnoma nedolžen in da to trpi kot preganjanec od nasprotnikov sv. cerkve. Škof sam je šel zanj prosit cesarja milosti, da mu je bila sodba izpremenjena v denarno globo.

Kurat Ferjančič je svoje župljane nahujskal, da so se pošteno pretepli, potem jih je pa navajal h krivi prisegi. Klerikalno časopisje ga je zagovarjalo in vse tajilo. Obsojen je na 6 mesecev ječe, smatrajo ga za mučenika. Na podoben način taji klerikalno časopisje vse, zamolči vse, kar se godi pri njeni stranki Liberalni povedo vse, klerikalni pa ravno to tajijo, zagovarjajo ali zamolčijo. Ali tako uči naša vera? Greh ostane greh, naj bo potem na klerikalni ali liberalni strani. Kdor greh odobruje, zagovarja ali vedoma zamolči, tak je sam deležen greha; ako trdovratno ostane v takšnem grehu, tisti je očiten grešnik ali brezverec.

(Dalje.)

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

IV.

Vprašanje: V mojem šolskem okraju je umrl tovariš — nadučitelj ali učitelj, je iz tovariškega in pravnega stališča menda vseeno. — Družina pokojnikova je izdala »parte«, ki je dospel na mojo pošto šele v dan pogreba, a jaz sem ga sprejel v dan po pogrebu. Enako se je godilo mnogim drugim tovarišem, sosednjemu okraju celo tako, da se ni mogel nihče, izvzemši enega tovariša, pogreba udeležiti. Srce me je bolelo zaradi tega več dni. Pri prvem snidenju sem takoj apeloval na tovariša, ki je bil takrat začasni vodja šole, zakaj ni skrbel za pravočasno obvestilo o smrti tovariša. Izgovarjal se je na »parte«, češ, družina ga je izdala kot vseobčno obvestilo, če ga nismo dobili pravočasno mi, on kriv in da zadeva ni tako slaba, saj je bilo mnogo tovarišic in tovarišev pri pogrebu navzočih. Pozneje sem zvedel iz verodostojne

strani, da si ta dva tovariša nista bila dobra, dasi sta oba istega narodnega mišljenja. Kakšen mučen položaj je povzročilo izostanje »parte« na najbližji, poldrugo uro oddaljeni večrazrednici sosednjega okraja, blagovolite povzeti iz okolnosti, da so tja dobili obvestilo o smrti tovariša J. J. šele v dan pogreba in sicer zaradi zasebne dopisnice nekega tovariša tretje šole. Mladina je bila že v šoli. Pouk se za vso šolo ni smel od šolskega vodstva odgoditi, v to je opravičen v zmislu postave le kr. šol. svet. Toda njegov načelnik prebiva dobro uro daleč od šole, preden se spiše poročilo na njega, se vrne šolski sluga, po katerega je treba šele poslati in ga obiskati, mine več ur in pogreb je zamujen. Notabene načelnika tisti dan niti doma ni bilo. Učiteljstvo je bilo v mučnem položaju. Če se poda k pogrebu, prestopi zakon, če se ne poda, omadežuje v očeh javnosti tovarištvo. Ni bilo drugega izhoda iz zagate, kakor da se je podal samo šolski vodja kot zastopnik te šole na pogreb, a ostali tovariši so učili. Učili? Ne, to v takem mučnem položaju in v tovariškem čutu ni bilo prav mogoče. V šoli so bili, učili so nekaj mehanično, užaljeno njihovo srce pa je bilo v duhu pri pogrebu, ves dan jim je bila duša napolnjena s turobno mislijo: »Danes tebi, jutri meni!« in Prešernov »Momento moril« jim je mogočno obvladal čuteče srce.

Ker sem doživel že več podobnih slučajev, sem prišel do zaključka, da je tudi ta stran naših stanovskih in tovariških zadev bolna ter da jo bo treba zdraviti z radikalnim receptom. Prosim, blagovolite nam zapisati uspešno sredstvo! V zakonih ga nil

Korobač.

Odgovor: Zadeva ni samo bolna, temveč je docela gnala ter dokazuje, da se ne zavedamo svojih stanovskih dolžnosti. Evo recepta:

1. Iz pravnega stališča.

Običajni »parte«, ki ga je izdala in razposlala družina pokojnikova, je njeno zasebno oznanilo, to dokazuje njen podpis na njem in njena lastninska pravica, ker si ga je sama naročila in plačala. Dotično šolsko vodstvo torej smrti tovariševe nikomur naznanilo ni in je to svojo dolžnost popolnoma zanemarilo ter zakrivilo, da se mnogo tovarišev in tovarišic pogreba udeležiti ni moglo. Vsako boljše društvo, korporacija, da celo oblasti izdajajo ali parte ali uradna in podobna oznanila svojim udom, društvenikom, podrejenim oblastim i. t. d. o smrti svojih funkcionarjev brez ozira na »parte« pokojnikove družine. Po analogiji tega običaja med razumniki se da sklepati, da mora enako postopati tudi šolsko vodstvo, in sicer izključi ono samo sebe in učiteljstvo iz kroga inteligentne človeške družbe. Menim, da smem v imenu in v korist vsega učiteljstva staviti na šolska vodstva pravno zahtevo, da je stanovska dolžnost šolskega vodstva, naznaniti smrt ter pogreb učitelja ali učiteljice vsem šolskim vodstvom ne samo svojega, temveč tudi sosednjih okrajev, s katerimi je bil pokojnik prej ali slej v dotiki. Nesmisel je, zanašati se na »parte« družine, do katerega nima šolsko vodstvo nobene druge pravice, kakor ga sprejeti in se po njem ravnati.

2. Iz stanovskega in uradnega stališča.

Da sodi omenjeno naznanilo šolskega vodstva v okvir naših stanovskih zadev, mi ni treba dalje razlagati. Ono se sme uvrstiti tudi v uradno zadevo in zakaj učitelj je uradnik. Ker se z njegovo smrtjo, če je bil aktiven, neha za stalno vse njegovo uradno delovanje in poslovanje, njegovo nameščenje, njegova postavna pravna razmerja i. t. d. i. t. d., se dotika njegova smrt vseh teh uradnih zadev in se torej sme

njeno naznanilo uradno razpošiljati na vsa šolska vodstva v nadaljnjo obvestilo, treba je le dopisu dati uradno obliko in vsebino. Ako bi se n. pr. poročalo: Naznanja se, da je danes ob . . . uri umrl tovariš J. J. itd., nima to naznanilo niti uradne oblike niti vsebine, ker se ni povedalo, kakšen tovariš, niti se ni omenil uradni značaj njegov. Takšno oznanilo nima pravice do označitve: »poštne prosta, šolska zadeva«. Ako umre upokojen učitelj, se njegova smrt sicer ne dotika naravnost uradnih šolskih zadev, a ker se ona dotika zgodovine njegovega minulega uradnega delovanja, se sme njeno oznanilo iz tega ozira uvrstiti med uradne šolske zadeve. V obeh slučajih zadene torej smrt učitelja v urad šole, iz česar sledi, da je šolsko vodstvo moralno dolžno, njeno oznanilo odpraviti potom šolskih vodstev med stanovske tovariše in sicer radi različnih poštnih, komunikacijskih itd. razmer takoj, kjer radi manjkanja pošte to ni mogoče, pa na troške lastnega uradovanja. S tem pa ni rečeno, da se mora izdati »parte«. Če hoče, prosta mu volja in pot, mora pa skrbeti za oznanilo sploh. Šolsko vodstvo tudi tedaj ni odvezano od te svoje dolžnosti, če izda učiteljski zbor dotične šole, oziroma krajni šolski svet posebne »parte«, ono ga lahko sopodpiše; zakaj gre se med mnogimi drugimi oziri zavednega, razumnega in olikanega človeka tudi za to praktično stran, da dobé oddaljeni tovariši in tovarišice naznanilo o pravem času, kar se s »parte« težko doseže.

3. Iz stališča človekoljubnosti, učiteljskega ugleda in pijetete.

Tovariša učitelja, ki mu je šolsko vodstvo ali stalno ali začasno poverjeno, ne veže samo urad in tovarištvo, temveč tudi človekoljubnost, ugled na zunaj, in pijeteta ali spoštovanje do svojega stanovskega sodruha, da skrbi za mnogobrojno udeležbo pri njegovem pogrebu, za nagrobni govor i. t. d. Ni mučnejšega prizora, kakor če polagajo učitelja v grob vpricho pičlega števila tovarišev, brez nagrobne govora, tu ti zija nasproti prava kraška praznosta, tudi se nič kaj lepo ne prilega, če govori nagrobni govor učitelj. Okraj, ki nima niti enega govornika med učitelji, mora biti prava govorniška sirota. Kaj naj rečem o šolskem vodji, o tovarišu, ki ne mara iz nasprotstva do umrlega skrbeti za čim lepšo udeležbo pri njegovem pogrebu? Ob smrti mora nehati ne samo nasprotstvo, da celo sovraštvo, kdor se ravna drugače, se obsoja sam sebe z najhujšo obsodbo ter skrni človekoljubnost, tepta tovarištvo in pijeteto v najgrše blato, se predstavlja za hijeno tovarištva. Vse se dviga v meni zoper tako prikazen!

S tem pa ni rečeno, da se nanaša ta recept na šolskega vodjo zadnjič, oziroma predzadnjič umrlega tovariša. Ne, nanaša se na dogodke, ki sem jih že sam v svoji bližini doživel, kakor se sploh ves ta recept nanaša na vse podobne slučaje, ki so se pripetili tekom 10 do 15 let.

Na podlagi tega tolmačenja naj blagovolijo okrajna učiteljska društva proglasiti za častno dolžnost šolskih vodstev svojega okraja, naj se prigodom smrti tovariša, oziroma tovarišice odzovejo na primeren način tej dolžnosti.

Kadar bomo ozdravili vse svoje bolne razmere, tedaj bomo tvorili dobro organizovano kulturno četo narodovo.

Dohtar Ribež.

Slovenska Šolska Matica.

(Konec.)

C. Računski sklep v III. upravnih dobi.

(t. j. za dobo od 16. julija 1903 do 27. decembra 1903.)

Tek. št.	D o h o d k i	K	h
1	Udnina: od 54 udov za leto 1902 . . . . . 216 K » 1288 » » » 1903 . . . . . 5152 »	5368	
2	Za prodane knjige	111	78
3	Vplačana ustanovna	169	50
4	Darila	20	—
	skupaj	5669	28

Tek. št.	T r o š k i	K	h
1	Primankljaj iz leta 1902	288	03
2	Vnanjim odbornikom potnina k sejam (§ 15. društvenih pravil)	63	50
3	Na račun pisateljske nagrade	200	—
4	Drugi upravni stroški	37	90
5	V hranilnico naloženo	169	50
	Glavnica	4910	35
	skupaj	5668	28

Darovala je posojilnica v Ljutomeru: 20 K.

V mestni hranilnici ljubljanski na knjižici št. 33.117 naložena glavnica znaša:

iz leta 1901	464— K
» » 1902	518— »
» » 1903	169'50 »
skupaj	1151'50 K

Od razpoložljive vsote se nahaja:

v poštne hranilnici	4122'14 K
v mestni hranilnici ljubljanski	50— »
izposojeno za »Navodilo«	258'19 »
v blagajnici	479'95 »
skupaj	4910'28 K

V Ljubljani, dne 27. decembra 1903.

Andr. Senekovič l. r.,
blagajnik.

Račun o troških in prejemkih

Za „Navodilo k Črničevi Računici.“

Tek. št.	P r e j e m k i	K	h
1	Bonač, za prodana »Navodila«	75	32
2	Šolsko vodstvo Sv. Trojica	1	30
3	J. Mayer, učit. pri Devici M. v Polju	2	40
4	Bahovec, za 185 izvodov à 96 h	177	60
5	Schwentner, za 37 izvodov à 96 h	35	52
6	Posojilo pri Slov. Šolski Matici	258	19
	skupaj	550	33

Tek. št.	T r o š k i	K	h
1	Katol. tiskarna tisek 1000 »Navodil«	510	30
2	Bonač za vezanje	40	—
3	Dostavnina za poštno nakaznico	—	03
	skupaj	550	33

Dolg pri slovenski šolski Matici: 258 19 h.

V Ljubljani, dne 26. decembra 1903.

Senekovič l. r.,
blagajnik.

4. V imenu presojevalcev računov je poročal gospod prof. Iv. Macher, da so vsi računi v najlepšem redu, zato se na njegov predlog odobre.

Po nasvetu g. predsednika izreče zbor g. blagajniku za natančno in brezplačno poslovanje in tajniku za vestno opravljanje društvenih poslov ob splošnem pritrditvenju zahvalo.

5. O proračunu za prihodnja tri leta je poročal blagajnik, g. A. Senekovič, in povedal, da natančnega proračuna danes še ni moči sestaviti, ker se še ne ve, kakšen bo denarni efekt v prihodnjem triletju. Z ozirom na to predlaga le, naj bodo odbor postopa po svoji previdnosti v okviru vsakoletnih denarnih sredstev. Prepušča se mu polnomočje, 1. da določa pisateljske nagrade po 40 K od pole, pa tudi več, ako bi bil spis vreden višje nagrade, 2. da določa nagrade glavnim funkcionarjem z ozirom na njih delovanje. Vsi ti predlogi so bili soglasno sprejeti.

6. Tajnik Fr. Gabršek poroča o poslovniku, ki ga je sestavil odbor po naročilu prvega občnega zbora na podlagi društvenih pravil.

Ker pa je poslovnik zelo obširen, se opusti njegovo podrobno razpravljanje, in po nasvetu gosp. nadučitelja Al. Strmška se sklone, da se odbor ravna po tem poslovniku do prihodnjega zbora, kateremu naj se predloži poslovnik v končno rešitev v tiskani obliki.

7. G. predsednik poroča nato o prihodnji smeri društvenega delovanja. Program je obširen, zato odbor pač ne bo mogel vsega naenkrat izvršiti. Skrbel pa bo, da pridejo na vrsto najprej najpotrebnejše stvari. Zato bo treba predvsem nadaljevati oziroma dokončati začeta dela: realije, učne slike k berilom in Letopis. Dalje nam je zelo treba realnih knjižic za učence, ki bodo lahko izhajale neodvisno od vsakoletnih publikacij. Pa tudi sinonimskega slovarja in specijelne metodike živo pogrešamo, zlasti nam je treba metodike slovenskega jezika, ker je sploh še nimamo. Drugih publikacij zazdaj še lahko pogrešamo, zato naj pridejo pozneje na vrsto, ko bodo že zadelane največje vrzeli na našem pedagoškem slovstvenem polju. Za vse to in tako delovanje pa je treba obilo denarnih sredstev, zato naj vsak društvenik pridobiva novih članov; pa tudi z osebnim vplivanjem na naše denarne zavode, hranilnice in posojilnice, in na imovitejše sloje se lahko pridobi mnogo podpor. Zgledov imamo že precej. Naj jih častiti društveniki pridno posnemajo!

Slednjič prosi g. predsednik, naj se v društvo ne nosi politika. Zato se obrača do društvenikov z nastopnim apelom: »V Slovenski Šolski Matici ne sme biti strankarstva, ako hočemo koristiti našemu pedagoškemu slovstvu in šolstvu. Vsaj na tem polju nas pustite na miru s strankarstvom. Mi smo le učitelji in nič drugega. Ako vam je »Slovenska Šolska Matica« res pri srcu, tedaj ne zanašajte strankarskih

bojev v njene vrste; pustite, da vsaj na tem polju složno postopamo. Nam je dobrodošla vsaka kronica, naj pride potem od te ali one stranke. Drugače pa je bolje, da vržemo puške v koruzo.« (Odobranje.)

K besedi se oglasi g. prof. dr. Fr. Ilešič, ki obžaluje današnje strankarske pojave in se zahvaljuje g. predsedniku za njegove krepke besede in za vse njegovo požrtvovalno delovanje. Želi pa, da bi Matica izdala v prvi vrsti slovar, potem specijelno metodiko slovenskega jezika in slednjič realne knjižice.

8. Po nasvetu g. nadučitelja Rud. Horvata se vzklikom voli stari odbor, in sicer:

Predsednikom g. ravnatelj Henrik Schreiner; potem 8 odbornikov, ki so se takoj po zborovanju konstituirali po starem, namreč tako-le:

Podpredsednik: g. c. kr. deželni šolski nadzornik Fr. Hubad.

Tajnik: g. nadučitelj Franc Gabršek.

Blagajnik: g. ravnatelj Andrej Senekovič.

Knjižničar: g. nadučitelj Jakob Dimnik.

Odborniki: gosp. prof. in c. kr. okr. šol. nadzornik dr. Iv. Bezjak, gosp. prof. Viktor Bežek, g. prof. in c. kr. okr. šol. nadzornik Franc Finžgar, g. nadučitelj Vekoslav Strmšek.

Odborniškimi namestniki so bili z vzklikom izvoljeni: prejšnja namestnika g. profesor Josip Apih in g. nadučit. Josip Mešiček, namesto pokojnega Andr. Žumra pa g. prof. dr. Fr. Ilešič.

Istotako se izvolijo z vzklikom stari presojevalci računov, namreč g. vadn. učitelj Ivan Krulec, gosp. prof. Ivan Macher in g. prof. dr. Ivan Svetina.

9. Ker ni bil prijavljen noben posamezen nasvet, sklene g. predsednik ob 12. uri zborovanje z iskreno željo, da bi korakala »Slovenska Šolska Matica« po začetni in utrjeni poti krepko naprej na korist našemu šolstvu.

Društveni vestnik.

Štajersko.

Savinsko učiteljsko društvo zboruje 18. svečna ob dveh popoldne v Gomilskem. Vzpored: 1. Poročilo o ustanovnem shodu »Savinskega čebelarkega društva«. 2. Nujne zadeve spodnještajerske in Zaveze avstr. jugosl. učit. društev. 3. Končni ukrepi zaradi Lehrerbunda in njegovega glasila. Zborovanje se vrši tudi o slabem vremenu.

Odbor.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“, list s podobami za slovensko mladino. Vsebinska številka 2. 1. Zimske rožice. Borisov. Pesmi. 2. Iz spominov na očeta. F. Palnák. Povest. 2. V gozdu. Osojski. Pesem. 4. Kneginja in roža. Peter Petrovič. Pravljičica. 5. Zmaga. E. Gangl. Pesem. 6. Skisano vreme. Ivo Trošt. Povest z dvema podobama. 7. K Miklavžu! Andrej Rapè. Povest s podobo. 8. Črevljarjeva vila. L. Černež. Povest. 9. Ludovičkov konj. L. Černež. Povest. 10. Nevesta. Fr. Žgur. Pesem. 11. Za nos. E. Gangl. Pesem s podobo. 12. Iz La Fontainovih basni. Poslovenil Delimir Glažar. Basni. 13. Zimski ples. Cvetko Golar. Pesem. 14. Mladi prirodoznanec. Dr. S. Bevč. Poučni spis. 15. Snežna poljana. Radoš. Pesem. 16. Pouk in zabava. Demant Josip

Roš. — Volk in lisica. Dobrávec. Denar iz Amerike. — Ameriški Slovani. — Žuželke — jed. — Čudak čudakov. — Pravda zaradi treh vinarjev. — Rešitev.

Vestnik.

† Leopold Potrebin, učitelj v Radečah, je umrl dne 4. t. m. Vrli tovariš, znan vsemu slovenskemu učiteljstvu, naj ima po težkem življenju sladak počitek!

Učiteljske vesti na Štajerskem. Nadučitelj v Laporju pri Slov. Bistrici je postal dosedanji nadučitelj v Št. Rupertu nad Laškim, Martin Lah. Premeščena je učiteljica Marija Kralj iz St. Jurja na Pesnici k Sv. Venčeslavu nad Slov. Bistrico. Učiteljici Terezini Mihelič v Soštanju se je dovolila možnost z ondotnim učiteljem Iv. Lukmanom. — Štirirazrednica v Rajhenburgu se razširi v petrazrednico.

Učiteljska služba na štirirazrednici na Jesenicah je razpisana. Prošnje do konca februarja.

Društvo za varstvo živali. Društvo za varstvo živali je sklenilo rok za spis najboljše knjižice o zabranitvi trpinčenja živali, namenjene za šolsko mladino, (nagrada 50 K) do 30. aprila t. l. podaljšati. — Natančnejša pojasnila in pripomočke je dobiti pri kranjskem društvu za varstvo živali v Ljubljani.

Spominjajte se ob vsaki priliki „Zavezinega“ rezervnega fonda!

Priporočilo.

Alojzij Korsika

umetni in trgovski vrtnar v Ljubljani.

Priporočam slav. učiteljstvu svojo na Kranjskem edino strokovno urejeno

trgovino s semeni

n. pr. poljska, zelenjadna in cvetlična semena za katerih kakovost jamčim. Priporočam se tudi za naročila suhih in svežih vencev in šopkov,

tudi s trakovi in napisi, nadalje prodajam mnogovrstne cvetlice v loncih, lepotne grmiče, vrtnice, preparirane palme, Makartove bukete

in sploh vse v mojo stroko spadajoče predmete.

cenik za leto 1903 pošiljam na zahtevanje brezplačno.

☞ Od naročil iz učiteljskih krogov dajem 5% za »Zavezin« rezervni fond. ☞

Za obila naročila se priporočam

z odličnim spoštovanjem

Alojzij Korsika.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 192.

Kranjsko.

Na enorazredni ljudski šoli v Petrovivi si je popolniti stalno oziroma začasno mesto učitelja-voditelja s postavnimi prejemki in prostim stanovanjem.

Prošnje je vlagati do 21. februarja 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 4. februarja 1904.

Št. 193.

Na trirazredni ljudski šoli v Dragatušu je popolniti stalno ozir. začasno učno mesto s postavnimi prejemki in prostim stanovanjem.

Prošnje je vlagati do 21. februarja 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 4. februarja 1904.

Št. 191.

Na štirirazredni Franc-Jožefovi ljudski šoli v Črnomlju je popolniti učno mesto stalno ali začasno.

Dotične prošnje je vlagati do 21. februarja 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 4. februarja 1904.

Št. 157.

Na dvorazrednici pri Sv. Vidu pri Cerknici je popolniti izpraznjeno nadučiteljsko mesto.

Prošnje so vlagati semkaj do konca februarja 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 28. februarja 1904.

Pripravniški tečaj v Idriji.

Spisal prof. Makso Pirnat.

(Dalje.)

4. Če je res, kar se ne da tajiti, da višja stopnja izobrazbe ublaži нрав, prežene surovost in razuzdanost, in se vsled tega družabne vezi tesneje spojijo, je tudi s tega stališča gotovo jako primerno, da se otrokom omogoči kar najvišja izobrazba.

K drugi točki. Glede predmetov, ki bi se učili v obeh letnikih nižje realke, misli podpisaneec, da bi se bilo ozirati na leta 1849. izešli »Entwurf der Organisation der Gymnasial- und Realschulen in Österreich«; po tem načrtu je sedaj urejen prejšnji četrti razred na normalni šoli v Ljubljani, po tem načrtu so se razdelile ure; na podlagi tega načrta bi se tudi učili v obeh letnikih spodaj imenovani predmeti po tej-le razdelitvi ur:

I. letnik.

Ure:

Predmet:

2	veronauk
2	zemljepis in zgodovina
2	lepopis
3	pouk v materinščini
3	pouk v kakem drugem živem jeziku (nemškem)
4	prirodopis in naravoslovje
6	matematika
6	risanje

28 tedenskih ur.

II. letnik.

Ure:

Predmet:

2	veronauk
2	zemljepis in zgodovina
2	lepopis
3	pouk v materinščini
3	pouk v kakem drugem živem jeziku (nemškem)
2	uporaba matematike; zraven spada tudi knjigovodstvo, nauk o menjicah, o carinstvu in o državnem monopolskem redu
4	prirodopis in naravoslovje (v I. teč. — v II. teč. le dve uri)

5

tehnologija

6

risanje (v II. teč. — I. teč. le 4 ure)

28 tedenskih ur.

Ker pa točka 4. omenjenega načrta nikakor ne meri na to, da bi se moral praktični, to je II. letnik povsod po istem načinu uravnati, temveč je naloga tega letnika, da se predmeti prilagodijo krajevnim potrebam, bi bilo pač primerno, da bi se v tem kraju, kjer se poglavito, da, skoro izključno goji rudarstvo, oziralo na dotične predmete, kakor: na rudnistvo, kemijo, tehnologijo; zaradi tukajšnjih prostiranih gozdov naj bi se poučevalo tudi v gozdarstvu; tem, naposled imenovanim predmetom, bi se moralo po potrebi odmeriti več ur, ki bi se dale pridobiti pri drugih, manj važnih predmetih.

Ustanovitev in vzdrževanje take nižje realke bi pač terjala nenavadnih denarnih žrtev, kojih pokritje bi težko zmožal tukajšnji c. kr. gospodarski oziroma šolski zaklad pri svojih dosedanjih navadnih dohodkih, Ako se pa na drugi strani uvažuje korist, ki bi jo donasal tak zavod, bi se morda smelo z zaupanjem pričakovati, da bo visoko c. kr. ministrstvo dovolilo, da bi se v ta namen potrebni stroški pokrili iz c. kr. rudniške blagajne, ali da se bodo našla druga zadostna sredstva.«

Krajni šolski nadzornik je že 11. jul. leta 1850. poročal konzistoriju v Ljubljano glede ustanovitve nižje realke v Idriji. Konzistorij je odgovoril šele 17. januarja 1851. leta, da se je sicer že začelo obravnavati v tej zadevi, da pa to obravnavanje še ni dospelo do konca; konzistorij poroča tudi, da se je naročilo c. kr. glavarstvu v Vipavi (najbrž so nameravali tudi v Vipavi osnovati nižjo realko), naj pospeši svoja preiskavanja zaradi ustanovitve nižje realke.

Iz ohranjenih zapiskov in listin ni razvidno, kako se je izrazilo o realki vipavsko glavarstvo; sploh se ustanovitev nižje realke v listinah več ne omenja. Ustanovitev nižje realke v Idriji se je torej l. 1850. izjalovila. Čudno naključje! Baš po preteku petdeset let pa, ob slavnostnem praznovanju cesarjeve sedemdesetletnice se je misel o ustanovitvi realke v Idriji zopet izprožila. In to pot ne zastoj. Idrija je dobila svojo mestno nižjo realko.

Pa tudi pred petdesetimi leti se je dalo Idriji nekako nadomestilo, ker se ni bila ondi osnovala nameravana nižja realka. Otvoril se je namreč v Idriji enoletni pripravnliški tečaj z začetkom šolskega leta 1852/53. Knezoškofijski ordinarijat je namreč večkrat izprožil misel, katero je odobraval tudi višja deželna šolska oblast, da se na idrijski glavni šoli, s katero je obenem spojena tudi pevska in glasbena šola, ustanovi pripravnliški tečaj. Ta namera je našla odobrenje tudi na Dunaju in tako je c. kr. naučno ministrstvo dovolilo z odlokom z dne 31. maja 1852. l. št. 4985 otvoritev pripravnliškega tečaja. Obenem je naročilo ministrstvo ljudskošolskemu nadzorniku, da se ima posvetovati s krajnim šolskim nadzornikom v Idriji in z učitelji ondotne glavne šole in sporazumno ž njimi sestaviti učni načrt za pripravnliški tečaj, katerega kratko zgodovino podaja nastopni sestavek. V tem sestavku prinaša pisatelj majhen prispevek k tako zanimivi idrijski kulturni zgodovini.

Učiteljski zbor.

a) Ravnatelj.

Karol Legat se je narodil dne 28. oktobra l. 1813. v Ljubljani, kjer je najbrže pohajal ljudsko šolo, izvršil gimnazijo in bogoslovje ter bil dne 12. avgusta leta 1838. po-

svečen v mašnika. Potem je kapelanoval v Škofji Loki, kjer je bil obenem veroučitelj in ravnatelj na ondodni glavni šoli. Dne 10. avgusta leta 1847. je prevzel ravnateljsko mesto na glavni šoli v Idriji. Kot tak se je, kakor smo videli l. 1850. spretno potegoval za nižjo realko v Idriji. In ko se je namesto realke ustanovil leta 1852. pripravniški tečaj v Idriji, je postal Legat ravnatelj istega. Poučeval je v tem tečaju veronauk in metodiko. Ker so mu z vodstvom in s poučevanjem na pripravniškem tečaju narasli posli, mu je odslej v veroučiteljstvu na ljudski šoli in menda tudi v pripravniškem tečaju pomagal tedanji Lichtenthurnov beneficijant v Idriji, Primož Ribnikar. Legat je bil mož mirnega in resnega značaja; odlikoval se je zlasti kot dober pedagog. Pa tudi kot ravnatelj pripravniškega tečaja je bil popolnoma na svojem mestu. Njegova vsakoletna, točno sestavljena poročila o pripravniškem tečaju nam pričajo, kako je bil unet za ta učni zavod. Učiteljem je bil dobrohoten in pravičen predstojnik. Naj se je ta ali oni učitelj obrnil nanj s kako prošnjo, vselej je našel v Legatu iskrenega zagovornika; in Legatova beseda je vselej tudi nekaj izdala. Skrbel je posebno za to, da so bili pripravniški učitelji za svoj nemali trud, ki so ga imeli s tečajem, tudi gmotno odškodovani; vsako leto jih je toplo priporočil višji šolski oblasti, da se jim je nakazala nagrada. V Idriji je ostal Legat do jeseni l. 1858.; tedaj je odšel v Ljubljano kot ravnatelj na ondodno normalko, s katero je bila tedaj zvezana dveletna pripravnica. Prevzel je to mesto za Schlakerjem. Za Legatom je začasno opravljal ravnateljske posle na idrijski glavni šoli in na pripravniškem tečaju že omenjeni beneficijant Primož Ribnikar. Leta 1870. je bil Legat imenovan za kanonika v Novem mestu. Kot tak je umrl 5. marca l. 1878 v Novem mestu.

Frančišek Lesjak je bil rojen 24. maja l. 1828. v Šent Vidu pri Zatičini. Tudi on se je najbrže šolal v Ljubljani in vstopil v bogoslovje. Kapelanoval je v Vipavi; bil je veroučitelj in ravnatelj na tamkajšnji glavni šoli. Dne 11. marca leta 1859. je dobil ravnateljsko mesto na glavni šoli v Idriji. Nastopil je to službo dne 25. marca rečenega leta in prevzel obenem tudi vodstvo pripravniškega tečaja. Kakor Legat je tudi Lesjak poučeval v tečaju verouk in metodiko, bil je vzoren duhovnik in dober učitelj. Posebno je gledal pri dijakih na snago in red, pri podrejenih mu učiteljih pa na točno poslovanje in na vzajemno postopanje. Jako je skrbel za šolsko knjižnico, ki se je bila ustanovila na idrijski glavni šoli leta 1852. po tedanjem šolskem nadzorniku dr. Frančišku Močniku, kateri ji je sam daroval tretjino knjig. Jeseni leta 1867. je prišel Lesjak kot prvi glavni učitelj na ljubljansko c. kr. normalko. Leta 1869. je bil imenovan za okrajnega šolskega nadzornika v litijskem in krškem okraju. Lesjak je v Ljubljani učil tudi bogoslovce elementarno metodiko. Umrl je 4. maja l. 1873. v Ljubljani.

b) Učitelji.

Jožef Eržen se je rodil 16. marca leta 1803. v Idriji kjer je dovršil tri razrede ondodne glavne šole in zasebno dva gimnazijska razreda. Star šestnajst let je prišel 2. septembra leta 1819. kot šolski praktikant na glavno šolo v Idrijo; 20. marca leta 1820. je postal stalni pomožni učitelj;

kot tak je služboval do 1. marca leta 1837. ko je bil imenovan za učitelja 1. razreda; dne 18. oktobra leta 1853. pa je postal učitelj II. oziroma III. razreda. Leta 1869. je bil na lastno prošnjo upokojen z odlokom finančnega ministrstva z dne 17. julija 1869. št. 16.660. Ob tej priliki je dobil za svoje skoraj petdesetletno zvesto službovanje zlati zaslužni križec vsled najvišjega odloka z dne 8. avgusta leta 1869. Križec mu je pripel na zaslužne prsi 22. avgusta istega leta ob navzočnosti neštetihi častilcev v kazinskih prostorih tedanji c. kr. rudniški nadsvetnik in predstojnik rudnika Markus Vincenc Lipold. Pokoj je v šolski službi osiveli starček užival le 3 leta in 5 mesecev; umrl je namreč dne 28. jan. leta 1873. in bil dne 30. januarja pokopan ob spremstvu učiteljstva, šolske mladine in velike množice ljudstva iz Idrije. Eržen je poučeval na pripravniškem tečaju računstvo, ves čas, kar je ta obstajal. Bil je dobrohoten, resen učitelj; pri pouku računstva je gledal zlasti na to, da so znali pripravniki dobro poštovati.

Jožef Gnezda se je narodil dne 6. marca leta 1838. v Idriji. Ljudsko šolo in pripravniški tečaj je pohajal v Idriji. Služboval je nekaj časa kot učitelj na Planini pri Rakeku, deloval kot glasbeni učitelj v Gradcu, vrnil se v Idrijo in postal ondi dne 2. novembra 1862. učitelj glasbe na glavni šoli; kot tak je poučeval glasbo in orgljanje na pripravniškem tečaju. Umrl je dne 3. februarja l. 1875. Njegov natančnejši životopis in ocena njegovega glasbenega delovanja se nahaja v lanskem izveščju mestne nižje realke v Idriji na strani 30—34.

Anton Krašner, rojen dne 28. junija leta 1808. v Idriji. Bil je dne 24. aprila leta 1832. nastavljen kot pisar pri rudniški blagajni; ker je pa kazal posebno spretnost v glasbi, so ga imenovali dne 9. julija 1836. za organista in učitelja glasbe na glavni šoli idrijski. Ko se je ustanovil pripravniški tečaj, je Krašner poučeval tudi na njem glasbo in orgljanje do svoje smrti dne 14. marca leta 1861. Za njim je bila začasna učiteljica glasbe in orgljanja na pripravniškem tečaju pokojnikova sestra, učiteljica Marija Krašner (rojena dne 25. junija leta 1817. v Idriji, umrla ondi kot c. kr. učiteljica dne 16. julija 1891.) Opravljala je vestno in spretno to službo, dokler se ni umaknila stalnemu učitelju glasbe, Jožefu Gnezdju. Anton Krašner je bil tih, miren mož ter odličen glasbenik.

Jožef Martinak se je rodil dne 6. marca leta 1801. v Gradu pri Cerkljah na Gorenjskem. Šolal se je v Ljubljani, kjer je dovršil sedem gimnazijskih razredov. Vstopil je v službo pri c. kr. carinskem uradu v Ljubljani. Potem pa je dal slovo dosedanji svoji službi in se posvetil učiteljskemu poklicu. Služboval je najpreje kot pomožni učitelj v Ospu na Primorskem, potem kot učitelj na otoku Krku, dokler ni bil dne 21. junija leta 1838. na lastno prošnjo premeščen v Idrijo kot c. kr. učitelj; tam je umrl dne 30. januarja l. 1864. Na pripravniškem tečaju je poučeval nemščino; bil je jako izkušen mož in spreten, vnet učitelj, v kar so ga usposabljalje njegove predštudije. Ko je bil že na smrt bolan, je še vedno upal, da bo okreval in da se bo zopet mogel lotiti priljubljenega mu učiteljskega poklica.

(Dalje.)

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četr leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.